

*Мінченко К. М., магістр, Рябуха Ю. В., магістр,
Кокоріна Г. В., доц., Давиденко І. В., доц.*

Київський національний університет технологій та дизайну

ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПТУ МІНІМАЛ-АРТ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ: ВІД КОНСТРУКТИВІЗМУ ДО РЕМІСНИЧОЇ МОДИ

Анотація. Стаття присвячена темі розвитку концепту мінімалізму в мистецтві ХХ – початку ХХІ століть. Визначені особливості його впливу на моду різних десятиліть: від дизайну 1920-х років в дусі конструктивізму та функціоналізму до сучасного феномену ремісничої моди. Розглянуто специфіку ознак мінімалізму в дизайні жіночого одягу, методи створення мінімалістичної образності та підходи щодо компенсації мінімалізму в дизайні засобами алюзій на соціальні, екологічні та етнографічні смисли. Представлені ескізи моделей жіночого одягу студентів кафедри мистецтва та дизайну костюма КНУТД як сучасні актуальні варіанти інтерпретації ідей мінімалізму.

Ключові слова: дизайн одягу, мінімал-арт, ремісничка мода, український традиційний костюм.

Minchenko K. M., Ryabukha Y. V., Kokorina H. V., Davydenko I. V.

Kyiv National University of Technologies and Design

EVOLUTION OF THE MINIMAL ART CONCEPT IN CLOTHING DESIGN: FROM CONSTRUCTIVISM TO CRAFT FASHION

Abstract. The article is devoted to the development of the concept of minimalism in the art of the 20th and early 21st centuries. The features of his influence on the fashion of different decades are defined: from the design of the 1920s in the spirit of constructivism and functionalism to the modern phenomenon of craft fashion. The specific features of minimalism in the design of women's clothing, methods of creating a minimalist image and approaches to compensating minimalism in design by means of allusions to social, ecological and ethnographic meanings are considered. Sketches of models of women's clothing of students of the department of art and costume design of KNUTD are presented as modern and relevant interpretations of the ideas of minimalism.

Keywords: fashion design, minimal art, craft fashion, Ukrainian traditional costume.

Вступ. Мінімалізм у моді означає, перш за все, прагнення до простоти та функціональності. Але кращі приклади мінімалістичної моди демонструють також і певну ідеологію, що поєднує ідеї естетичної чистоти з утилітарністю та інноваційним підходом до матеріалу і форми. Мистецький досвід мінімал-арту на сьогодні надзвичайно багатий і різноманітний, і тому актуальними стають дослідження, які акцентують увагу на важливих етапах мінімалізму протягом ХХ-початку ХХІ століть, включаючи впливи інновацій в архітектурі та живопису на моду, переосмислення раціональних варіацій форми одягу, кольорової гами, а також інтерпретацію ідей мінімалізму в образних та стилістичних рішеннях. Велику актуальність сьогодні набуває проблематика sustainable fashion у дизайнерській діяльності, і мінімалізм виступає в цьому контексті як основа для створення модних товарів, що відповідають принципам сталого споживання продукції фешн-індустрії та екологічно орієнтованих методів в дизайнерській діяльності.

Виникнення мінімалізму як чітко оформленого художнього напрямку пов'язане з творчістю художників концептуалістів 1960-х років, таких як Дональд Джадд, Ів Кляйн та Сол Левітт, які досліджували ідеї простору та форми через використання простих геометричних конструкцій, чіткої структури та монохромного [1]. Міні мода того ж періоду – яскрава проекція ідей мінімалізму на дизайн одягу [2, 3]. Але доречно згадати, що ще

на початку ХХ століття міжнародний модернізм прагнув відійти від традиційних форм і стилів, приділяючи увагу функціональності, простоті й новим матеріалам. Основні ідеї та хроніка діяльності німецького Баухаусу представлена трудами Вальтера Гропіуса та інших дослідників цього провідного центру архітектурного та промислового дизайну [4].

На етапі 1990–2020-х років концепт мінімалізму в дизайні передбачає обмеження художньо-композиційних засобів з одночасною компенсацією цього обмеження за рахунок залучення різного роду декларацій – соціальних, гендерних або екологічних. Зокрема в сучасних умовах актуально звучать теми конструювання нової жіночності, а також використання досвіду ремісничої моди [5, 6].

Постановка завдання. Завдання даного дослідження полягає в аналізі основних етапів еволюції концепту мінімалізму в дизайні протягом ХХ-початку ХХІ століть, від конструктивізму до практики сталої моди. Окрема увага приділена засобам компенсації мінімалістичних підходів в дизайні одягу за рахунок наповнення дизайну новими актуальними смислами.

Результати досліджень. Мінімалізм, що став однією з провідних течій у мистецтві ХХ століття, вирізняється своєю простотою, точністю форм і відмовою від зайвих деталей, що акцентує увагу на основному. Джерела цього напрямку слід шукати в діяльності архітектора та теоретика дизайну Вальтера Гропіуса, який ініціював у 1919 р. створення школи Bauhaus. Цей новий центр дизайну прагнув об'єднати ремесло, дизайн та функціональність, зробивши мистецтво доступним для повсякденного життя. Головна мета Bauhaus полягала у створенні стилю, що поєднував би естетику з функціональністю, а головним принципом школи став вислів «форма слідує за функцією» [4]. Одним із ключових аспектів Bauhaus була увага до промислового дизайну та можливості зробити предмети мистецтва доступними для масового виробництва. На практиці це означало мінімальну декоративність, чисті лінії та спрощені геометричні форми. Такі дизайнери Bauhaus як Людвіг Міс ван дер Роє, Оскар Шлеммер, Герберт Байєр та Маріанна Брандт активно працювали з новими матеріалами та технологіями, що були інноваційними для тієї епохи. Разом з тим, лаконізм форми компенсувався сміливими кольоровими комбінаціями, щоб викликати емоції та створити яскравий візуальний ефект.

Не менш важливим напрямом був мистецький рух De Stijl започаткований у Нідерландах у 1917 році, який одним із перших втілював ідеї абсолютного абстракціонізму в живописі та архітектурі. Головні засновники, Піт Мондріан і Тео ван Дусбург, розробили стиль, що базувався на основних кольорах (червоний, жовтий, синій), а також нейтральних чорному, білому й сірому. Мондріан визначив ключові принципи De Stijl, такі як «композиційний баланс» і «модульність», які забезпечували узгодженість між елементами через геометричне розміщення кольорових блоків і ліній. Його роботи, що складалися з прямокутників у основних кольорах, обрамлених чорними лініями, стали символами абстракціонізму та суттєво вплинули на розвиток сучасного мистецтва [7].

Обидва напрямки, Bauhaus і De Stijl, мали значний вплив на моду. Принципи функціональності та чистоти форм Bauhaus знайшли відображення у мінімалістичних силуетах та конструкціях одягу 1920-х років. Вплив Bauhaus простежується в мінімалістичних тенденціях, що популяризували зручні матеріали та чіткі лінії, які підходили для масового виробництва та були орієнтовані на функціональність. Одним із провідних представників модернізму в моді була Коко Шанель, яка пропонувала жінкам костюми та сукні, які мали мінімалістичний, чіткий силует, і дизайн, орієнтований на практичність і комфорт. Вона впровадила в жіночий гардероб елементи чоловічого стилю, що символізували свободу від традиційних жіночих ролей і формували новий образ елегантної та впевненої жінки. Іншими першопроходьцями модернізму у моді стали Мадлен Віонне та Соня Делоне, які поєднували у своїх роботах елементи

актуального мистецтва (кубізму і фовізму) з експериментами в галузі крою та кольорових гармоній [2]. Надихаючись модерністським мистецтвом, вони розробляли одяг, що мав відображати дух часу, а не лише слідувати тимчасовим тенденціям.

Наступна хвиля актуалізації ідей мінімалізму припадає на 1960-ті роки, коли мода стала своєрідною реакцією на індустріальний прогрес та нові соціокультурні реалії. Такі дизайнери як Андре Курреж, Ів Сен-Лоран і П'єр Карден, активно впроваджували модерністські ідеї, створюючи інноваційні силуети, які сприймалися як аллюзії на нові архітектурні форми, а використання штучних текстильних матеріалів стали символом прогресу і прагнення до нових ідей та концепцій. Особливу роль у моді цього часу відігравав футуризм, де ідеали модернізму знаходили втілення у чітких геометричних формах та монохромних кольорах. Колекція «Космічна ера», створена Куррежем, увійшла в історію моди як втілення футуристичної естетики: чіткі контури, відсутність зайвих деталей і матеріали, що символізували науковий прогрес [3]. Універсальність і функціональність, притаманні мінімалістичним ідеям, сприяли також поширенню стилю унісекс, який розмивав гендерні межі та відкривав нові можливості самовираження. Разом з тим, міні-мода і концептуальні практики американського мистецтва 1960-х років символізували радикальні зміни та прагнення до свободи, розкриваючи індивідуальність і виражаючи дух інновацій та протесту. Безпосередньо розвиток міні-моди був пов'язаний з дизайнерськими інноваціями британської дизайнерки Мері Куант, яка популяризувала міні-спідницю як засіб самовираження для молодого покоління. Це нововведення швидко поширилося на всю Європу та Америку, де спідниці довжини міні були впроваджені як модний тренд, що суперечив нормам попередніх десятиліть.

У 1990-х роках мінімалізм став реакцією на яскравий, декоративний та навіть гламурний стиль 1980-х. Бажання простоти й функціональності спонукало дизайнерів відмовитися від зайвих деталей, зосередивши увагу на чистоті стилю, який легко інтегрувати у щоденне життя. Головними ознаками нової версії мінімалізму стали наступні: класичні, чисті силуети, такі як прямі сукні, облягаючі жакети, широкі брюки; фокус на матеріалі, дизайнери вибирали високоякісні тканини (кашемір, шовк, натуральну шкіру), які не потребували додаткових прикрас. Мінімалістичний одяг був створений таким чином, щоб стати «інвестиційним», тобто був якісним та довговічним, слугував роками, залишаючись актуальним. Це особливо відповідало потребам людей, які цінували універсальність і прагнули до розумного споживання.

Серед дизайнерів того часу слід зазначити Джил Сандер, Кельвіна Кляйна та Хельмута Ланга. Джил Сандер привнесла в моду концепцію розкішної простоти, зосереджуючись на архітектурному крої та високоякісних матеріалах. Хельмут Ланг у своїх моделях поєднував функціональність з естетикою, включаючи в колекції елементи унісекс та підкреслюючи практичність одягу. Кельвін Кляйн зробив мінімалізм масовим, використовуючи простий і зрозумілий стиль для щоденного гардероба.

Паралельно з мінімалізмом у 1990-х роках активно розвивалася ідея деконструкції, яка прагнула показати не стільки готовий продукт, скільки процес створення одягу, демонструючи приховані структури і елементи [2]. Головним представником цього підходу став бельгійський дизайнер Мартін Марджела, в моделях якого підкреслені технологічні моменти: шви, підкладки, обрізані краї та внутрішні елементи ставали видимими і використовувалися як дизайнерські акценти. Асиметричні елементи, нерівні шви, перевернуті або розрізані частини надавали речам «недосконалого» вигляду, який і став основою нової естетики. Але у той час як мінімалізм зосереджувався на чистих лініях і натуральних матеріалах, деконструкція залучала нестандартні тканини, такі як пластик, неопрен або технічний текстиль, що створювало драматичне, а, іноді, і бруталне враження.

У 2020-х роках мінімалізм отримав нове значення, пов'язане з етикою сталого споживання, екологічною свідомістю та концепцією відповідальної моди [8]. Модний мінімалізм сьогодення інтегрує в собі філософію, яка відображає ідеали сучасної жіночності, багатогранної, самодостатньої, розумної та впевненої у своїх цінностях. Тепер цей стиль стає не просто вибором одягу, а способом життя, що розкриває сутність нової жіночності через гармонійне поєднання простоти, елегантності та відповідальності. Таким чином, мінімалізм 2020-х набуває нових смислів, формуючи концептуальну програму, яка відображає прагнення до естетики, що водночас підкреслює і природну красу, і внутрішню силу сучасної жінки. В новому підході гармонійно поєднуються практичність, екологічність і розкіш (рис. 1).

Джерело: авторська розробка.

**Рис. 1. К. Мінченко. Ескізи жіночого одягу
неформально-святкового призначення. КНУТД, 2024 р.**

Мінімалізм сьогодні розвивається не лише як стиль одягу, але й як філософія, що відображає ідеали сталого споживання, індивідуальності й свободи від швидкоплинних трендів. Споживачі обирають одяг, виготовлений з екологічно чистих або перероблених матеріалів, а також речі, що служать довше і не потребують постійного оновлення. Сучасний мінімалізм відмовляється від надмірного споживання, підтримуючи концепцію «менше, але краще». Стиль 2020-х років акцентує увагу на зручності й універсальності. Речі зручного крою, унісекс-підхід та легко комбіновані елементи гардероба стають основою повсякденного образу. Сучасний дизайн орієнтується на адаптивність до різних умов, що дозволяє створювати образи для роботи, подорожей і відпочинку без необхідності частого оновлення гардероба. Споживачі все частіше звертають увагу на етичність виробництва, вибираючи бренди, які дотримуються принципів прозорості у своїй діяльності. Виробники, що підтримують мінімалізм 2020-х, часто публікують інформацію про походження матеріалів, умови праці на фабриках і стратегії сталого розвитку, створюючи емоційний зв'язок між брендом і покупцем. Разом з тим, сучасний мінімалізм активно адаптується до технологічного прогресу. Нові матеріали, такі як біорозкладний пластик, перероблені тканини та інноваційні матеріали з мінімальним вуглецевим слідом, створюють можливості для виробництва речей, які не шкодять природі. У цифрову епоху жінки мають змогу легко створювати капсульні гардероби за допомогою онлайн-платформ, плануючи свій стиль свідомо та відповідально. Цифрові платформи також надають простір для емоційного спілкування та обміну ідеями, де жінки можуть надихатися концепціями сталого споживання й розвивати власний стиль, що відповідає їхнім цінностям. У центрі сучасної жіночності – ідея свободи від надмірностей та прагнення до внутрішньої гармонії. Цей стиль дозволяє жінкам підкреслювати власну унікальність і виявляти самостійність, розглядаючи одяг як

вираження цінностей, а не спосіб слідування тенденціям. Мінімалізм нового десятиліття демонструє еволюцію жіночності, де головним стає прагнення до самовираження, індивідуального стилю й гармонії з навколишнім світом.

В контексті дослідження можливих варіацій мінімал-арту в сучасній моді, слід відзначити актуалізацію феномену ремісничої або артизанальної моди [5]. Такий підхід не є новим, оскільки ремісничі методи завжди були в основі індивідуально створених виробів формату от-кутюр. Проте артизанальне виробництво передбачає поєднання традиційних методів шиття та оздоблення з інноваційним дизайном, акцентуючи увагу на матеріальних аспектах, високоякісних матеріалах та вмілій конструкції. Таким чином реміснича мода сприяє пошуку більш етичних та екологічно чистих моделей, підтримуючи повільніший цикл моди. Ручна праця в сучасній моді відіграє ключову роль у підтримці унікальності виробів. Наприклад, у Maison Margiela Artisanal Collection 2024 ми бачимо, як традиційні майстерні методи додають особливого шарму та ексклюзивності кожному виробу, підкреслюючи його індивідуальність та вишуканість.

В сучасних історичних умовах українська культурна спадщина стала найпопулярнішою темою. Коли модна індустрія перебуває під владою масового виробництва, майстри-ремісники та їхні вироби стали майже зникаючим явищем, але водночас вони стали ще ціннішими. В умовах, коли пріоритетом часто є швидкість і здешевлення виробничих процесів, відродження і збереження автентичних традицій та технік стає справжнім викликом. Ще у 2020 році у рамках Тижня моди в Парижі український бренд LITKOVSKAYA представила екологічну кутюрну лінію ARTISANAL, яка поєднала такі елементів як обрізки тканин, вінтаж і залишки архівних колекцій, переосмислені в новій формі. Усі моделі були виготовлені вручну і в єдиному екземплярі, а виробничий процес частково відбувався в селах Карпат і Поділля, де майстрині поєднали старовинні ткацькі техніки з сучасним дизайном. Наприклад, майстриня із села Чорна зібрала абсолютно новий модний об'єкт з текстильних фрагментів старих сорочок [6].

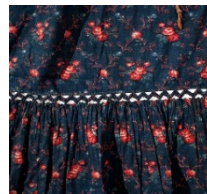
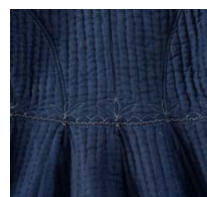
На рис. 2 представлено ескізи сучасного жіночого одягу, розробленого за результатами дослідження українських текстильних технік декоративного оздоблення. Увага було зосереджена на переосмисленні «мінімалістичних» технік: вистрочка, рясування, торочка, окантовка, декоративні з'єднувальні шви. Проектний пошук було проведено на базі колекції «Відкрита скриня» – приватного зібрання українських старожитностей XIX – середини XX століть [9].

а

б

Джерело: [9].

Рис. 2. Ю. Рябуха. Розробка колекції сучасного одягу на основі дослідження технік текстильного декорування в українському народному костюмі: а – ескізи колекції; б – зразки українського традиційного одягу. КНУТД, 2024

Образне та стилістичне рішення колекції орієнтовано на жінку, яка цінує культурну спадщину, розуміючи її як джерело внутрішньої сили, натхнення та естетичної глибини, яке відображає її повагу до історії та прагнення до автентичності в усьому, що вона робить.

Висновки. Дослідження акцентує увагу на основних етапах еволюції мінімалізму, включаючи період становлення в умовах діяльності перших європейських шкіл дизайну, трансформації ідей функціоналізму та пошуку стилістичної чистоти в середині ХХ століття, а також період 1990-х років, коли мінімалізм співіснував поруч з такими трендами як гранж та деконструкція. Більш детально розглянуто особливості специфіку реалізації концепту мінімал-арт на сучасному етапі, в контексті проблем конструювання нового розуміння жіночості та сприйнятті одягу як інструменту вираження індивідуальності. Окремою частиною дослідження став аналіз феномену ремісничої моди та особливості прояву цього тренду в сучасній українській фешн індустрії.

Список використаної літератури

1. Gaiger J., Wood P. *Art of the Twentieth Century*. Yale University Press, 2003. 368 p.
2. Ewing E. *History of 20th Century Fashion*. Quite Specific Media Group Ltd, 2002. 368 p.
3. An introduction to 1960s fashion. URL: <https://www.vam.ac.uk/articles/an-introduction-to-1960s-fashion>.
4. Hüttner B. Leidenberger G. *100 Jahre Bauhaus. Vielfalt, Konflikt und Wirkung*. Berlin: Metropol, 2019. 272 p.
5. BEVZA. URL: <https://bevza.com/uk/pages/about>.
6. ARTISANAL: традиции и мастерство в новой коллекции бренда LITKOVSKAYA. 2020. URL: <https://vogue.ua/ru/article/fashion/brend/tradicii-i-masterstvo-v-novoy-kollekcii-artisanal-brenda-litkovskaya-42233.html>.
7. Woodham J. M. *Twentieth Century Design*. Oxford University Press, 1997. 288 p.
8. Герасименко О. Д., Чупріна, Н. В., Давиденко І. В., Чуботіна І. М., Хоменко В. К., Кудревський М. А. Апсайклінг та мінімалізм як модні тренди помірного споживання продуктів моди. *Art and Design*. 2023. № 3. С. 101–120.
9. Етнографічна колекція «Відкрита скриня». URL: <https://vskrynia.com.ua/>